

HAYOT DAVOMIDA TA'LIM OLIH: YANGI PARADIGMALAR VA KUTILADIGAN NATIJALAR

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776

Raximqulova Maxbuba Baxronovna

Samarqand viloyati xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi dotsenti

KICHIK YOSHDAGI O'QUVCHILARNI TA'LIM OLIHGA IJOBIY MOTIVATSIYASINI SHAKLLANTIRISH

Annotatsiya. Maqolada kichik yoshdagi past o'zlashtiradigan o'quvchilarni ta'limga qiziqtirish, ularni rivojlantirishda motivatsiya orqali shakllantirishning muhim omillari haqida, past o'zlashtiruvchi o'quvchilar bilan ishlashda zamonaviy texnologiyalar haqida fikr yuritilgan.

Kalit sozlar. O'quvchi, ta'lim, motivatsiya, muammo, kompetensiya, faoliyat

Kichik yoshdagi o'quvchilarning ta'limdagi bilim darajalari turli xil bo'lishi bizga ma'lum. Zamonaviy boshlang'ich ta'lim tizimining muhim vazifasi o'quvchilarda ijobiy motivatsiyani rivojlantirish va ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishdir. Bu vazifani amalga oshirish uchun biz o'qishga motivatsiya muammosi bilan tanishishimiz va shu asosda ushbu maqsadga erishishning eng samarali usullarini aniqlashimiz kerak. Kichik maktab o'quvchilarida ta'lim faoliyati uchun motivatsiyani shakllantirish muammosi muhim ahamiyat kasb etadi, chunki uning shakllanishi maktab hayotining birinchi yillarida ro'y beradi va asosan yuqori sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatini aniqlaydi.

Ta'lim olishda motivatsiyaning bola ruhiy farovonligi, uning rivojlanish darajasining ko'rsatkichi bo'lishi mumkin. Bolalarni o'qitish motivlari uning darslarga bo'lgan qiziqishini va o'qishga ongli munosabatini, kelajakda kasbiy faoliyatga bo'lgan bilimini to'plashga, uzluksiz o'z-o'zini tarbiyalashga qiziqishni uyg'otishini aks ettiradi. Maktab o'quvchilarining o'quv jarayonida faolligini oshirish

zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim vazifalaridan biridir. Ko'plab yosh o'quvchilar uchun ta'lim motivatsiyasining asosiy xususiyati o'qituvchining talablarini so'zsiz bajarishdir. O'qishning ijtimoiy motivatsiyasi shunchalik kuchliki, bolalar nima uchun o'qituvchining aytganini qilishlari kerakligini tushunishga harakat qilmaydi. Ular hatto eng zerikarli va foydasiz ishlarni ham ehtiyotkorlik bilan bajaradilar, chunki ularga vazifalar juda muhim ko'rinadi. Bu jihatning ham ijobiy tomonlari bor, chunki maktab o'quvchilariga ma'lum bir faoliyat turining ma'nosini doimiy tushuntirish boshlang'ich sinf o'qituvchisi uchun qiyin bo'lar edi.

Maktab hayotining birinchi yillarida bolalar o'quvchining ichki munosabati bilan o'rganishni xohlashadi. Ta'limning turli xil ijtimoiy motivlari orasida asosiy rol ni yuqori baho olish motivi o'ynaydi. Qolgan ijtimoiy motivlar - burch, mas'uliyat, ta'limga bo'lgan ehtiyoj boshlang'ich sinf o'quvchilari tomonidan tan olinadi va ularning o'quv faoliyatiga ma'no beradi. O'quvchilarning bilim olish istagini shakllantirishga, tegishli maqsadlarga erishishga qaratilgan yangi ta'lim tizimiga yaxshiroq o'tish uchun asosiy vazifa o'quvchilarning qiziqishini rivojlantirish va o'qishga ijobiy motivatsiyani shakllantirishdir.

Maktab o'quvchilarini o'qitish motivlari va motivlarining shakllanishi turli sharoitlarga bog'liq. Muhim shart - bu, birinchi navbatda, o'qituvchining shaxsiyati va uning o'quvchi bilan munosabatlarining tabiati, pedagogik muloqot uslubini tanlash kerak. Ta'lim faoliyatining motivlari kognitiv va ijtimoiyga bo'linadi. Ular bola rivojlanishining turli bosqichlarida o'ziga xos xususiyatlar bilan tavsiflanadi va ta'lim faoliyatini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarurdir. Ta'lim motivatsiyasining shakllanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillar orasida quyidagilarni ajratish mumkin: o'quv materialining mazmuni, o'quv faoliyatini tashkil etish, ta'lim faoliyatining kollektiv shakllari, o'quv faoliyatini kuzatish va baholashdir. Yosh o'quvchilarni o'qitish motivatsiyasini shakllantirishda o'qituvchining shaxsiyati va uning ta'lim va tarbiyaviy faoliyat uslubini alohida ahamiyatga ega

Pedagogik ta'sir (yoki ta'sir) o'lchovlarini belgilashda o'quvchida uning ta'lim motivatsiyasining mohiyatini ochish, shuningdek, u uchun har bir aniq holatda ta'lim berishning ma'nosi muhim rol o'ynaydi. O'quvchining motivatsiyasini shakllantirish uning boshiga tayyor maqsadlar va motivlarni qo'yishni anglatmaydi, balki o'quvchini o'tmish tajribasi sharoitida barcha kerakli maqsad va motivlar shakllanadigan va rivojlanadigan faoliyatni amalga oshirish uchun sharoit va sharoitga qo'yishdir, maktab o'quvchisining individualligi va ichki intilishlarini hisobga olgan holda amalga oshirish joiz.

Kichik maktab o'quvchilari nimani istashadi – bu o'qituvchining olidida turgan bosh masala bo'lib hisoblanadi. Agar biz sichqonni tutmoqchi bo'lsak, qopqonga qip-qizil bo'lib pishgan gilosi qo'ymaymiz, balki ularning sevimli ozuqasini qo'yamiz, ya'ni bunda o'z istagimiz va ta'bimizga ko'ra emas, balki kemiruvchilarning ta'bidan kelib chiqib ish yuritamiz. Shuni mudom yodda tutishimiz va anglashimiz lozimki, faqat biz nimani istashimizgina muhim emas, balki bolalar nimani istashlari ham juda muhimdir. Uni sindirishga va qayta qurishga urinmang: u o'z xohish-istaklari uchun aybdor emas. Tarbiyaning tabiatga moslanganligi g'oyasini yodda tuting.

O'qituvchining vazifasi – agar pedagogik maqsadlarga mos kelmasa, intilishlarning yo'nalishini o'zgartirish.

O'qish-o'rganish va o'z-o'zini takomillashtirishning kuchli stimuliga nisbatan qiziqish uyg'otishning juda ko'p qo'shimcha vositalari borligini unutmaslik kerak. Shulardan biri bolalarning yorqin obrazlar, va formalarga bo'lgan qiziqishlariga asoslanadi. Intellekt hissiy kechinmalar ta'siriga tez tushib qoladi va o'quvchi unga ko'proq ta'sir ko'rsatib turgan hatti-harakatlarni bajarish uchun yo'l va bahona qidira boshlaydi. O'quvchilaringizni qiziqtiradigan narsalar haqida gapirishga harakat qiling, to'g'rirog'i ishni shundan boshlang. Bolalarning qiziqishlari, fikrlari, baholariga nisbatan hurmat bilan qarang. Mayli, ko'proq bolalar gapirishsin.

O'quvchining hurmatga sazovor bo'lish istagini rag'batlantiring. Hurmat-e'tibor qozonish istagi hamma odamda mavjud bo'ladi. Ko'pgina bolalar bilim uchun emas, balki e'tiborga tushish uchun o'qishga harakat qiladilar. Ularni yuqori darajadagi raqobat muhiti o'ziga tortadi. Agar bu jarayon o'quvchi ongida ildiz otib, o'rnishib qolgan bo'lsa va ta'lim jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatsa, undan to'g'ri foydalanishga harakat qilish kerak.

Kichik yoshdagi o'quvchilar yashaydigan va harakat qiladigan ijtimoiy muhit, bu muhitda qabul qilingan an'analar, qarashlar va e'tiqodlar alohida rol o'ynaydi. Maktab o'quvchilarida ta'lim olishga ijobiy munosabat shakllanishiga hissa qo'shadigan ijtimoiy muhitdir.

Kichik yoshdagi o'quvchilar uchun kattalarning misoli va ularning hodisalarga aloqasi katta ahamiyatga ega. Agar ular o'qishga va o'quv jarayoniga ijobiy munosabat bildirsalar, bolada ijobiy o'quv motivatsiyasi paydo bo'ladi hamda o'quv motivi shakllanadi. Xulosa qilib aytish mumkinki, kichik yoshdagi o'quvchilar bilim, ko'nikmalarni to'g'ri va obyektiv tashxislash to'liq o'zlashtirish tizimini amalga oshirishning asosiy shartlaridan biri bo'lib hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Adizov B.R. Boshlang'ich ta'limni tashkil etishning nazariy asoslari. Dokt.diss. T-2003
2. Bakhronovna, R. M. (2020). THE IMPORTANCE OF INTERACTIVE METHODS IN SHAPING STUDENTS'THINKING SKILLS. INTERNATIONAL JOURNAL OF DISCOURSE ON INNOVATION, INTEGRATION AND EDUCATION, 1, 37-40.
3. R.A.Mavlonova, B.Normurodova. "Tarbiyaviy ishlar metodikasi".-T 2007.
4. A.J.Jo'rayev. "Tarbiyaviy darslarni o'tish". T., "O'qituvchi" 2002.
5. Z. Qo'ziyev. "Sinf rahbari ishini tashkil etish va rejalashtirish". T., 2004.